

שלחן ערוך השר"ה נר מצוה

מאת איש אלקי בצינא קדישא מרא דארעא דישראל
החכם השלם בכל מדות וחכמות גלויות וסתומות
כבוד מזהר"ר ישעיה במהר"ר אברהם הלוי זצ"ל
ממשפחת הורוויץ

פסקי דינים, מלוקטים מספריו הקדושים
שני לוחות הברית, הגדות לספר עמק ברכה,
שער השמים על סידור התפלה, מצות תפילין על הלכות תפילין,
בגדי ישע על המרדכי, ועוד

על פי סדר השולחן ערוך

חלק ראשון

עם דעת הלכה

ציונים ומראי מקומות לספרי הפוסקים והאחרונים המביאים פסקי רבינו השל"ה
להלכה ולמעשה, ומה שנשאו ונתנו בדבריו, עם הערות וכיאורים

לוקט סדר ונערך על ידי
יוסף שאול אייזנשטיין
עיה"ק ירושלים תובכ"א
תשפ"ב

מהדורת "אור משה" ע"ש הרב משה געטער ז"ל

שלחו ערוך השל"ה

גר מצוה

©

כל הזכויות שמורות
יוסף ש. אייזנשטיין
אלקנה 6 ירושלים
052*7629971

כריכת עיצוב ושערים:

053-3169929

מִדְּוֶרֶת אֹר מִשָּׁה

ע"ש הרב משה געטער ז"ל

לזכרון עולם

אבינו רועינו עטרת משפחתנו
רחים ומוקיר רבנן רודף צדקה וחסד
הרה"ח הנכבד רבי משה ז"ל
בהרה"ח ר' אברהם יצחק הלוי ז"ל

געטער

מָה יפו פעמיו באמונתו בה' ובצדיקיו כל ימי חייו
שְׁלום אהב ורדף גם ויותר בממונו במיטב מידותיו
הכנים אורחים לביתו וקיבל קטן כגדול במאור פניו
השכיח אל כל עור ויעץ לרבים צדקו הולך לפניו
לא החזיק טיבותא לנפשיה; ובחצנע רנהלכותיו
וי צעקה; נפשנו כשהשלים מהרה שבעים שנותיו
יושר ימלצו זכויותיו בעד יוצאי חלציו ואורחיו

נלב"ע בשם טוב ביום י' מרחשוון תשפ"א

הונצח על ידי משפחתו

תפלת השל"ה

ביותר צריך זיורו להתפלל שיהיה לו זרע בשר עד עולם, ואבב כל צרכיהם חיונים, מוה' יצא הדבר. ולכי אמר שעת רצון להתפלל זו ערב ראש חודש סיון, הוא החודש שבו נתנה התורה, ואז נקראים בנים לה' אלקינו. וראוי לישב בתענית כיום ההוא הוא ואשתו, ויתעוררו בתשובה ויתקנו כל ענייני הבית איסור דוחר וטומאה וטהרה וכל העניינים, ויתנו צדקה לעניים העונים. (מסכת תמיד. פרק גר מצווה. ענייני תפילה)

אַתָּה הוא יי אלהינו עד שלא בראת העולם, ואתה הוא אלהינו משבראת העולם, ויעולם ועד עולם אתה אל. ובראת עולמך בגין לאשתמודע אלהותך באמצעות תורתך הקדושה כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה. "בראשית", בשביל תורה ובשביל ישראל, כי הם עמך ונחלתך אשר בחרת בהם מכל האמות, ונתת להם תורתך הקדושה, וקרבתם לשמך הגדול. ועל קיום העולם ועל קיום התורה בא לנו ממך יי אלהינו שני צווים. כתבת בתורתך "פרו ורבו", וכתבת בתורתך "ולמדתם אותם את בניכם", והפניה בשתייהן אחת, כי לא לתורה בראת כי אם לשבת, ולכבוד בראת, יצרת אף עשית, כדי שנהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי כל עמך בית ישראל ודעי שמך ולומדי תורתך.

וּבְכֵן אָבֹא אֵלָיו יי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים, וְאֶפֶל תַּחֲנִיתִי, וְעֵינֵי לֶךְ תְּלוּיֹת עַד שֶׁתַּחֲנִי וְתִשְׁמַע תִּפְלְתִי לְהוֹמִין לִי בָנִים וּבָנוֹת, וְגַם הֵם יִפְרוּ וְיִרְבּוּ הֵם וּבָנֵיהֶם וּבְנֵי בָנֵיהֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת לְחִבְלֵית שָׁהֶם וְאֲנִי וְאֲנַחְנוּ בָּלְנוּ וְעִסְקוּ בַתּוֹרַתְךָ הַקְדוּשָׁה לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשֹׁמֵר וּלְעֹשֹׂת וְיִלְקִימוּ אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד תּוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה, וְהָאֵר עֵינֵינוּ בַתּוֹרַתְךָ וְיִדְבֵק בָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ לְאַהֲבָה וְלִדְוִיָּאָה אֶת שְׁמֶךָ. אֲבִינוּ אֲב הֶרְחָמוּ, תֵּן לְבָלְנוּ חַיִּים אֲרָכִים וּבְרוּכִים, מִי כְמוֹךָ אֲב הֶרְחָמִים זֹכֵר יַצְרוּרֵינוּ לְחַיִּים בְּרַחֲמִים, וּבְרָנוּ לְחַיִּים נְצֻחִים כְּמוֹ שֶׁהַתַּפִּלָּה אֲבָרְהָם אָבִינוּ "לֹ יִהְיֶה לְפָנֶיךָ", וּפְרָשׁוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָם לְבִרְכָּה, "בִּירְאָתְךָ". כִּי עַל כֵּן, בְּאִתִּי לְבָקֵשׁ וּלְחַנּוּ מִלִּפְנֵיךָ שִׁיְהָא זְרַעִי וְזַרְעִי זְרַעִי עַד עוֹלָם וְזַרְעִי בְּשֶׁר, וְאֵל יִמְצָא כִי וּבְזַרְעִי וּבְזַרְעִי זְרַעִי עַד עוֹלָם שׁוֹם פָּסוּל וְשִׁמְךָ, אֵךְ שְׁלוֹם וְאַמֶּת וְטוֹב וְיִשָּׁר בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וּבְעֵינֵי אָדָם, וְיִהְיֶה בְּעֵלִי תוֹרָה, מְאִיר מִקְרָא, מְאִיר מִשְׁנָה, מְאִיר תִּלְמוּד, מְאִיר רִוָּא, מְאִיר מִצְוָה, מְאִיר גּוֹמְלֵי חֲסִדִּים, מְאִיר מִדּוֹת תְּרוּמִיּוֹת, וְיַעֲבֹדְךָ בְּאַהֲבָה וּבִירְאָה בְּנִימִית, וְלֹא יִרְאֶה חִצְיוֹנִית. וְתֵן לְכָל גּוֹיָה וְגוֹיָה מֵהֶם דִּי מַחֲסוּרָה בְּכִבּוּד, וְתֵן לָהֶם בְּרִיאוֹת וּכְבוֹד וְכֹחַ, וְתֵן לָהֶם קוֹמָה וְיִפִּי וְחוֹן וְחֶסֶד, וְיִהְיֶה אֲהָבָה וְאַחֲוָה וְשְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, וְתוֹמִין לָהֶם וְזוּגִים הַגּוֹנִים מְזַרְע תִּלְמִידֵי חֲכָמִים מְזַרְע צַדִּיקִים, וְגַם הֵם וְזוּגֵם יִהְיוּ כְמוֹתֶם כְּכֹל אֲשֶׁר הַתַּפִּלָּתִי עָלֵיהֶם, כִּי וּפְרוֹן אֶחָד עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן.

אֶתָּה יי' יודע כל תעלומות, ולפניך נגלו מצופני לבי, כי כונתי בכל אלה למען שמך הגדול והקדוש ולמען תורתך הקדושה. על כן עניי יי' עניי בעבור האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, ויבגללם תושיע בנים להיות הענפים הזמים לשרשם, ובעבור דוד עבדך רגל רכיעי במרפכה, המשורר ברוח קדשך.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר לַיהוָה הַהֶלֶךְ בְּדַרְכָּיו. וְנִיעַ כַּפִּיד כִּי תֹאכַל אֶשְׂרִיד וְטוֹב לָךְ. אֲשַׁתְּךָ בְּנֶפֶן פְּרִיָה בְּיֶדְכִי בֵּיתְךָ בְּנִיד כַּשְׁתִּי זִיתִּים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ. הִנֵּה כִּי בֵן יִבְרָךְ גַּבְר יִרָא ה' וְיִבְרַכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וְרֹאה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְרֹאה בְּנִים לְבְנֶיךָ שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל.

אָנָא ייִ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, יִקְרָם בְּנוֹ הַפֶּסֶס. וְאַנִּי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם אָמַר ייִ רֹחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְדַבְּרִי אֲשֶׁר שְׁמָתִי בְּפִיךָ לֹא יִמְוָשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זָרַע וְרַעְדָּה אָמַר ייִ מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. יִהְיוּ לְרִצּוֹן אֹמְרִי פִי וְהִגִּינוּ לְבִי לִפְנֵיךָ ייִ צוּרִי וְגֹאֲלִי:

הסכמות וברכות

שקבלתי על ספרי הקודמים
מגדולי דורינו ונדפסו שם

הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א

הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א

הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א

הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א

הגאון רבי צבי שרייבר שליט"א

הגאון רבי צבי רבינוביץ שליט"א

הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א

כ"ק אדמו"ר מרחמסטריווקא זצ"ל

הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל

הגאון רבי ישראל משה דושינסקיא זצ"ל

הגאון רבי אפרים פישל רבינוביץ זצ"ל

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל

הגאון רבי יחזקאל רוטה זצ"ל

הגאון רבי שלמה זלמן אולמן זצ"ל

הקרמה

ש'בח ל'בורא ה'עולם בהופעת הספר הקדוש **שלחן ערוך השל"ה** לאור עולם, מאת איש אלוקי בוצינא קדישא רבן ומאורן של ישראל, רבינו **ישעיה הלוי איש הורביץ** זיע"א בעל ספר **שני לוחות הברית**. בו נקבצו ונלקטו כל פסקי הדינים, הנהגות דבר יום ביומו ושבת בשבתו וחג בחג, המופיעים בספריו הקדושים, חלק **נר מצוה** בשל"ה הק', ומשאר חלקי הספר של"ה הק', הגהות לספר **עמק ברכה** לאביו הגאון מוהר"ר אברהם זיע"א, **שער השמים** על סידור התפלה, **מצות תפילין** על הלכות תפילין, **בגדי ישע** על המדרכי, ועוד תשובות נלקטות מכמה ספרים. ונסדרו כולם על פי סדר סימני השולחן ערוך.

רבינו השל"ה הק' היה בדורו **רבן של כל בני הגולה ומרא דארעא דישראל**, הקים ישיבות רבות לשם ולתפארת והרביץ שם תורה לאלפי תלמידים אשר נתפשטו בכל הגולה, וכמו שכתב רבינו "כי זיכני ה' להיות מרביץ תורה כמעט בכל המדינות", ונתקבל לאב"ד ומו"ץ בכמה קהלות גדולות וביניהם בקהלות שהיו עטרותיהן של כל הקהילות, ה"ה קהילות קודש **דובנא**, **אוסטרהא**, **קראקא**, **פוזנא**, **פרנקפורט**, **פראג**, וכשהגיע לארץ הקודש בעיה"ק **ירושלים** נתמנה לאב"ד הקהילה האשכנזית, מרא דארעא דישראל, וכך נתפשט תורתו בקרב כל ישראל.

ספרו של רבינו **השל"ה** הק' נתקבל בכל תפוצות ישראל באהבה רבה ובחרדת קודש, בין כספר מוסר המעורר לבבות ישראל לאביהם שבשמים, ובין כאחד מגדולי הפוסקים אשר פסקי דיניו מובאים לאלפים בספרי הפוסקים, ובפרט בגדולי הפוסקים נושאי כלי השו"ע ה"ה רבותינו **"המגן אברהם"** אשר הביאו יותר מארבע מאות פעמים, וה"באר היטב" ושאר הפוסקים הנמשכים אחריהם **"השו"ע הרב"** ו"המשנה ברורה" ועוד הביאו מפסקיו ברוב סימני השו"ע, ונתקבלו חלקם הלכה למעשה בקרב כל ישראל, וראו ראינו כי אף דינים אשר רבינו השל"ה מביא בשם רבותיו ופוסקים אחרים הביאום הפוסקים על שמו של רבינו.

פסקי דינים אלו יש בהם הרבה דינים מחודשים שלא נמצאו בשאר פוסקים, ויש בהם שנזכרו בפוסקים, ורבינו הכריע בזה. ויש שכתבם רבינו כדי להודיעם ולהזהיר עליהם. וכמו שכתב רבינו הק' בהקדמתו לספרו, התבוננתי כי אי אפשר לבא לתכלית הדביקות אם לא בנר מצוה ותורה אור, רצוני לומר לעורר אתכם על מעשה המצות ולהזהיר אתכם אל איזה ענינים לא תעשיים

ועשיים שהרבה אינם נזהרים וכו'. על כן כגון דא אני צריך להודיע, וגם איזה דינים מחודשים, דינים אשר חידשתי בעזר השם יתברך, שלא הוזכרו בדברי הקדמונים, וכל זה בנר מצוה.

וכה כותב בנו של רבינו הגאון הגדול בוצ"ק כמוהר"ר שעפטיל זצוק"ל בהקדמתו לספר השל"ה הק', והנה בקיום המצוות זכר כמה מצות ומעשיות אשר יעשה אותם האדם מראשית השנה עד אחרית השנה והם חוזרות חלילה, הנהוגות דבר יום ביומו ושבת בשבתו והלכות פסח בפסח ועצרת בעצרת וחג בחג ור"ה וי"כ וחנוכה ופורים, ודברי הצומות וזעקתם וכאלה. וכל מה שזכר לענין מעשה לעשותו. ראה זה חדש הוא שחידש כמה דינים משכלו, והם כמה וכמה מאות דינים מחודשים, על הרוב ורובא דרובא, ויש מעט מה שהוזכר בפוסקים ראשונים ואחרונים, ולא נכתבו אלא כדי לזרז בהם יען כי נכשלו בהם רבים, או מצד שאין להם ידיעה בהם ונעלם מהם, או מצד איזה התרשלות, זהו ענין קיום המצות.

וכן כתב בהקדמתו לספר "ווי העמודים", חידש יותר מארבע מאות דינים שלא הוזכרו בין הפוסקים, רק מה שהוציא מתוך התלמוד בסברתו, ושמה יראה ויראה תוקף הדרתו, ומעשה גבורתו. סוף דבר לא הניח דבר גדול וקטן, דבר גדול מעשה מרכבה, ודבר קטן הויית דאביי ורבא.

נכדו של רבינו הגאון הגדול מהר"ר ישעיה וצוק"ל כותב בהקדמתו לשל"ה הק', גם אין צריך בספור מעלתו, כי יגיד עליו חיבורו הגדול הזה לא הניח מקרא משנה הלכה תלמוד הלכות ואגדות ופוסקים, דבר גדול ודבר קטן, מעשה מרכבה והויות דאביי ורבא. ומן הביאו"ר הוא ישקו כל העדרים עדרי צאן קדשים, וכל חכם לב יוסיף לקח בחידושי דינים אשר לא שערם אבותינו אספרם מחול ירביון.

רבינו בלל ספרו משלש חלקים, כמו שכתב בהקדמתו ובמאמר עשרת הדברות, "נר מצוה" חלק הדינים, ו"תורה אור" חלק הטעמים והכוונות והסודות, ו"דרך חיים תוכחת מוסר" חלק המדות הפרישות והזריזות.

והנה הרוצה למצא את פסקי רבינו, יקשה עליו הדבר מאד, כי לא נכתבו על פי סדר השו"ע אלא לפי דרכו, גם בלולים המה עם שאר חלקי הספר, זאת ועוד כי פסקי רבינו מפוזרים גם בשאר ספריו, ותהי ראשית מלאכתנו לאסוף כעמיר גורנה כל פסקי רבינו הפוזרים בכל חלקי הספר הק' ובשאר ספריו, ואף את הדינים שהביא רבינו מה שהוזכר בפוסקים ראשונים ואחרונים, ולסדרם על פי סדר סימני השו"ע דבר דבור על אופניו, עם חלוקת סעיפים וקטעים, למען יוכלו למצא דברי חפץ כל העוסקים והמעיינים בפסקי רבינו.

כן הוספנו מראי מקומות לכל הספרים שהביאם רבינו, וצויין תחת כל סעיף איה מקומו בדברי רבינו.

גם הוספנו ציונים ומראי מקומות לספרי הפוסקים והאחרונים שמביאים פסקי רבינו השל"ה להלכה ולמעשה, ומה שנשאו ונתנו בדבריו, עם הערות וביאורים. ונקרא שמו **"דעת הלכה"**.

בשנת תשס"ה הוצאנו קונטרס שו"ע השל"ה על הלכות תפילין, ועתה זכינו להשלים מלאכת הקודש על כל חלקי השו"ע, ולברך על המוגמר.

הודות לאל גומר עלי אשר זכיתי לברך על המוגמר, ואענוד לראשי ברכת קודש **"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבאיאן** אשר נכתב ע"י המשב"ק הרה"ח דוב בער רבינוביץ שליט"א בזה"ל:

רחש לבו דבר טוב של מכובדנו המופלא ומופלא בתורה ויראה משנתו קב ונקי מרבני אנ"ש פרי הארץ לגאון ולתפארת הרה"ג מוה"ר **יוסף שאול אייזנשטיין** שליט"א, מרמ"י הישיבה לצעירים, אשר הפליא והגדיל תושיה בחיבורו החשוב והנעלה אשר ינקב בשמו **"שו"ע השל"ה"**, בו נקבצו ונלקטו כל פסקי הדינים, הנהגות דבר יום ביומו, ושבחות וחג ומועד, המפזורים בספריו הק', וממנו ישקו כל העדרים גדולי הפוסקים, וסמכו על פסקיו להורות הלכה למעשה.

והנה המחבר הפליא לעשות, לסדר ולערוך את הלכות אלו על פי סדר סימני השו"ע, קנקן ישן מלא חדש, כשלחן ערוך למבקשי תורה והלכה, אשר לא בא כבושם הזה והיה למאירת עינים. ועוד הוסיף ציצים ופרחים ציונים ומראה מקומות ודברי הפוסקים הנותנים ודנים בדבריו, בהוספת הערות וביאורים.

וכבר איתמחי גברא בחיבוריו הקודמים כאשר משנתו סדורה ברוב כשרון, נוצר תאנה יאכל פרי, פרי עמלו ויגיעתו בפלפולא דאורייתא ובבירור וליבון ההלכות לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, חכו ממתקים וכלו מחמדים הראויים לעלות על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן.

"כ"ק אדמו"ר שליט"א הרעיף על מעכ"ת טללי ברכתו יהא רעוא שחפץ ה' בידו יצליח לברך על המוגמר לזכות את הרבים, ויקויים בו מקרא שכתוב שבתי בבית ה' כל ימי חיי על התורה והעבודה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא הרחבה והרחבת הדעת ויזכה להעלות עוד מפרי מפעליו להגדיל תורה ולהאדירה.

ויהי רצון שזכותו של רבינו הק' תגן עלי ועל ב"ב, ועל הלומדים והמעיינים בספר הזה, שלא תמוש התורה מפינו ומפי זרעינו עד עולם מתוך נחת והרחבה.

יוסף שאול אייזנשטיין

מגזע רבינו השל"ה הק'

שלחן ערוך
השל"ה
נר מצוה

אורח חיים

אירמא

תוכן הענינים

ט	סימן א דין השכמת הבוקר
כא	סימן ב דין לבישת הבגדים
כד	סימן ג הנהגת בית הכסא
כד	סימן ד דיני נטילת ידים
כח	סימן ה כונת הברכות
כח	סימן ו דין ברכת אשר יצר ואלהי נשמה ופרושיו
נא	סימן ז דין לברך ברכת אשר יצר כל היום אחר הטלת מים
נא	סימן ח הלכות ציצית ועטיפתו
נה	סימן ט איזה בגדים חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית
נו	סימן יא דיני חוטי הציצית
נח	סימן טז שיעור טלית
נט	סימן כא הגבהה ושפשוש הידים בנטילה
נט	סימן כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה

הלכות תפילין

סא	סימן כה דיני תפילין בפרטות
עב	סימן כו דין מי שאין לו אלא תפלה אחת
עג	סימן כז מקום הנחתן ואופן הנחתן
עח	סימן כח דיני חליצת התפילין
פ	סימן ל זמן הנחתן
פ	סימן לא דין תפילין בשבת ויום טוב
פב	סימן לב סדר כתיבת תפילין
פד	סימן לז זמן הנחת תפילין
צ	סימן לח מי הם החייבים בתפילין
צב	סימן מד אסור שינה בתפילין
צג	סימן מו דיני ברכת השחר
קג	סימן מז דיני ברכת התורה
קה	סימן מח אומרים פרשת התמיד ופסוקי קרבן שבת
קו	סימן נ טעם למה אומרים משנת איזהו מקומן
קז	סימן נא דיני תפלה מן ברוך שאמר עד ישתבח
קיב	סימן נג דין הראוי לירד לפני התיבה
קטו	סימן נד דינים השייכים לישתבח
קטו	סימן נו דין עניית הקדיש על ידי הקהל
קיז	סימן נז דין ברכו וענייתו
קיח	סימן נט דין ברכה ראשונה ביוצר
קיח	סימן ס דין ברכות לקריאת שמע ואם צריכים כונה

סימן סא	דין כמה צריך לדקדק ולכוין וכו'	קיט
סימן סב	מי וכו' בק"ש או לא השמיע לאזנו	קכט
סימן סו	באיזה מקום יכול להפסיק	קל
סימן עו	ליזהר מצוואה בשעת קריאת שמע	קלא
סימן פה	באיזה מקומות אסור לקרות ק"ש	קלב
סימן פז	כמה צריך להרחיק בשעת ק"ש מן גרף של רעי	קלב
סימן פח	בעל קרי מותר	קלג
סימן פט	הלכות תפלה וזמנה	קלד
סימן צ	מקום הראוי להתפלל, ולהתפלל עם הציבור	קלד
סימן צא	שיאזור מתניו וכו' בשעת תפלה	קלט
סימן צב	הנצרך לנקביו ודין רחיצה לתפלה ושאר הכנות לתפלה	קלט
סימן צג	קודם שיתפלל צריך לשהות	קמא
סימן צד	צריך לכוין נגד ארץ ישראל	קמא
סימן צה	כיון איבריו בשעת תפלה	קמג
סימן צח	צריך שיהיה לו כונה בתפלתו	קמה
סימן קא	שצריך לכוין בכל הברכות	קנ
סימן קב	שלא להפסיק כנגד המתפלל	קנא
סימן קג	מי שנזדמן לו רוח או עיטוש	קנא
סימן קח	דין מי שלא יתפלל לסיבת טעות או אונס או במזיד	קנג
סימן קי	היוצא לדרך וכו' וסדר תפלת הדרך	קנג
סימן קיג	דיני הכריעות ב"ח ברכות	קנו
סימן קיד	דין הזכרת הרוח וגשם, וטל	קסא
סימן קיז	דיני ברכת השנים	קסב
סימן קיט	דין הרוצה להוסיף בברכות	קסב
סימן קכב	דינים השייכים בין י"ח ליהיו לרצון	קסג
סימן קכג	דיני וכו' בסיום י"ח ברכות	קסה
סימן קכד	דין הנהגת ש"צ וכו' ודין עניית אמן	קסו
סימן קכה	דיני קדושה	קע
סימן קכז	לכוין בברכת שים שלום	קעא
סימן קכח	דיני נשיאת כפיים	קעא
סימן קלא	דיני נפילת אפים	קעב
סימן קלב	ההשתחויה בעלינו	קעד
סימן קלד	סדר והוא רחום והגבהת התורה	קעו
סימן קלח	שלא לשייר פחות מג' פסוקים	קעו
סימן קלט	סדר קריאת התורה וברכותיה	קעז
סימן קמא	דיני קורא והמקרא	קעט

סימן קמג	דין אם נמצא ספר תורה מוטעה	קעט
סימן קמו	שלא לדבר בשעת הקריאה	קפ
סימן קנא	דיני קדושת בית הכנסת	קפג
סימן קנג		קפד
סימן קנה	לילך מבית הכנסת לבית המדרש	קפה
סימן קנו	סדר משא ומתן	קפז
סימן קנז	דיני זמן קביעות סעודה	קפט
סימן קנח	דיני נטילת ידים לסעודה	קצ
סימן קנט	באיזה כלי נוטלין הידים	קצז
סימן קס	איזו מים כשרים ואיזו מים פסולים לנטילה	קצט
סימן קסא	דיני חציצה בנטילה	קצט
סימן קסב	הגבהה ושפשוש הידים בנטילה	ר
סימן קסה	דין העושה צרכיו ורוצה לאכול	רא
סימן קסו	דין הפסקה בין בציעה לנטילה	רב
סימן קסז	מקום וזמן הבציעה	רד
סימן קסח	על איזה מין פת מברכין	רז
סימן קסט	דין שמש הסעודה	רכח
סימן קע	דברי מוסר שינהג האדם בסעודה	רל
סימן קעב	מי שהכניס אוכלין ומשקין לפיו בלא ברכה	רלב
סימן קעג	דין מים אמצעיים	רלב
סימן קעה	דיני ברכת הטוב והמטיב על היין	רלג
סימן קעז	דברים הבאים בתוך הסעודה ואחר הסעודה מה דינם	רלג
סימן קעח	איזה דברים קרויים הפסק בסעודה	רלז
סימן קעט	איזה דברים קרויים היסח הדעת בסעודה	רלז
סימן קפ	דיני פרורי הפת	רלח
סימן קפא	דין מים אחרונים	רמ
סימן קפב	דין כוס ברכת המזון	רמא
סימן קפג	המברך איך יתנהג בכוס של ברהמ"ז	רמב
סימן קפה	לברך ברהמ"ז בקול רם ויתר פרטים בברהמ"ז	רמג
סימן קפז	דיוקים בנוסח ברכת המזון	רמה
סימן קפח	נוסח ברכה ג', ודיני ברכת המזון בשבת	רמה
סימן קפט	נוסח ברכה רביעית ודיניה	רמו
סימן קצ	שתיית היין אחר הברכה	רמז
סימן קצב	ברכת זימון בשלשה	רמז
סימן קצג	אם מצטרפים לזימון אם לאו	רמח
סימן קצז	דין צירוף לזימון ג' או עשרה	רמט

הלכות ברכת הפירות

סימן רב	דיני ברכת פירות האילן	רמט
סימן רג	דיני ברכת פירות הארץ	רנא
סימן רד	דיני הברכות ליתר האכילה	רנב
סימן רה	ברכות ירקות	רנד
סימן רו	דיני הפסק וטעות בברכת הפירות	רנו
סימן רז	דין ברכה אחרונה על הפירות	רסא
סימן רח	דין ברכה מעין ג' אחר ה' מיני פירות וה' מיני דגן	רסא
סימן רי	האוכל פחות מכזית מה דינו	רסו
סימן ריא	דיני קדימה בברכת הפירות	רסח
סימן ריב	שהעיקר פוטר טפל	ערה
סימן ריד	בכל ברכה צריך להיות שם ומלכות	רעח
סימן רטז	דיני ברכת הריח	רעט
סימן ריז	ברכת הבשמים והמוגמר	רעט
סימן רכ	הטבת חלום ותעניתו	רפ
סימן רכב	ברכת הודאת הטוב והרע	רפב
סימן רכה	דיני ברכת שהחיינו	רפב
סימן רכט	ברכת הקשת	רפד
סימן רל	דין קצת ברכות פרטיות	רפה
סימן ולא	שכל כוונתו יהיו לשם שמים	רפה
סימן רלב	דברים האסורים לעשות בשעת מנחה	רפז
סימן רלד	הרוצה להתפלל מנחה גדולה ומנחה קטנה	רפז
סימן רלה	זמן קריאת שמע של ערבית	רפח
סימן רלח	לקבע עתים לתורה בלילה	רצד
סימן רלט	דין קריאת שמע על מטתו	רצו
סימן רמ	איך יתנהג האדם בתשמיש המטה	שב
סימן רמא	שלא להשתין ערום בפני מטתו	שז

סימן א

דין השבמת הבוקר

זכרון השם תמיד

א. המאמר העשירי, 'שכינה בלב'. וכו' שהוא קודש קדשים, והוא 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (מל"ט טז, ט). תמיד יזכור האדם ולא יזוז מחשבתו מזכרון בהשם יתברך. וכתב במורה נבוכים (מ"ג פנ"ז) והובא בהגהות שולחן ערוך ריש טור אורח חיים (סימן א' ס"ה), וזה לשונו: 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. פסוק זה כלל גדול בתורה ובמעלת הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים וכו'. מיד יגיע אליו היראה וההכנעה, ופחד השם יתברך ובשתו ממנו תמיד וכו', (א) גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו, ידע לפני מי הוא שוכב, וכו', עכ"ל. וזהו שכתוב (דני' הי"ט - א כה, ט) 'דע את אלהי אביך', דע כי תמיד עומד עליך ובתוך מצפונך, 'כל לבבות דורש' וגו', כי לא יסתר איש במסתרים, על כן תשימהו נגדך תמיד ותתמלא יראה והכנעה ובושה.

(בעשרה מאמרות א)

יצייר שם הוי"ה כנגדו

הנה, בזמני היה בק"ק צפת תוב"ב תלמיד חכם וזקן מופלג, והיה מופלג בחסידות ויחיד בדורו, והכל מעידין שמעולם לא בא לידי חטא. וגילה סודו קודם מותו, שכל ימיו היה מצייר נגד ראות עיניו אותיות 'ידו"ד', כאילו היה כתובים לנגד עיניו ועיניו רואות, ומזה לא היה זו רגע אחד, והיה מקיים ממש שויתי ידו"ד לנגד עיני אף בעת אכילה ועסקיו. ואפשר דעל זה בא הרמז, 'וראיחם אותו וזכרתם' וגו' (נמדר טו, לט), דהיינו ראיית אותיות השם מצויירות נגד עיניו. וכמו שכתוב כאן 'וזכרתם', כן כתיב (מל"ט קט, נה) 'זכרתי בלילה שמך ידו"ד'. ומכח ציור זה, התעורר לעמוד לעסק התורה בחצות, וזהו 'ואשמרה תורתך' (ס). הכלל העולה, כי ציור אותיות ידו"ד לנגד עיניו, (ב) מביא יראה על פניו. ויצטייר כתיבת ה' בשני ציורים, דהיינו בצורת ר"ו ובצורת ר"י, ואז יעלה השם ג' פעמים רי"ו שעולים 'ירא"ה', כזה, בתחלה י' עם ה' בצורת ר"ו הרי רי"ו. ואחר כך ה' בצורת ר"י עם ו' הרי רי"ו. ואחר כך ו' עם ה' בצורת ר"י הרי ור"י. נמצא יר"ו רי"ו ור"י עולים ירא"ה.

(מסכת יומא, דרך חיים יז)

דעת ה"ה

סימן א

א) גם בהצנע לכת. ביד אפרים כתב גם בהצנע לכת, לכאורה ר"ל שיעשה בצנעה לקיים מה שאמרו והצנע לכת וכו', אך בשל"ה בקונטרס עשרה מאמרות איתא גם בשבתו בביתו ובשכבו כו' נראה קצת שמפרש ר"ל אף בשעה שהוא בביתו בהצנע יהיה לכתו עם ה' אלוקי וכו'. אך וכו' לא משמע הכי, עכ"ד. והביאו במ"ב ס"ק ז. ובשל"ה שלפנינו כתוב כמו בשו"ע.

ב) מביא יראה. בבאה"ט ס"ק ג ובמ"ב ס"ק ד כתבו בשם האר"י ז"ל שיצייר שם הוי"ה תמיד נגד עיניו בניקוד יראה וכו', וזה תועלת גדול לענין היראה. ורבינו כתב בהמשך אופן אחר לרמז בזה יראה.

לקשר יום ולילה בתורה

ב. ראשית דבר, צריך (א) לקשר הכנסת לילה ביציאת היום שעבר בעבודת השם יתברך בדבר מצוה או עסק התורה, וכן יציאת הלילה בהכנסת היום. ודבר זה מבואר בזוהר (מ"ג דף קע"ז ע"ב), ורמזו בפסוק הנזכר לעיל 'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד', שיקשר הערב והבוקר הן בכניסתם הן ביציאתם ויהיו אחדות אחד ביחודו של עולם. וכבר רמזו זה רבותינו ז"ל (נחמ"ב יב ז), בתיקון ברכת קריאת שמע קודם קריאת 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד', תיקנו להזכיר מדת יום בלילה, ומדת לילה ביום. דהיינו, יוצר אור ובורא חושך, מעריב ערבים בחכמה פותח שערים. להוציא מלב המינים הפוקרים ימ"ש האומרים, מי שברא יום לא ברא לילה, ועל זה רמז גם כן הפסוק 'ויהי ערב ויהי בוקר', דהיינו לילה ויום שהם ביחד יום. הכל, בורא אחד בראם. והבורא יתברך עשה סימן זה בבריאתם להראות דבר זה, דהיינו החמה בשקיעתה נעשית אדומה ומאירה כדי שיהיה החושך כלול מהאור, וכן היום קודם שמאיר הנה חושך גדול, כמו שתירגם אונקלוס בפסוק (שמות י, כא) 'וימש חושך', בתר דיעדי קביל ליליא. וכל זה להראות הכללות והאחדות. על כן צריך האדם לראות, חק ולא יעבור, שיחבר ויקשר הכניסה ביציאה בעסק התורה ובעבודת השם יתברך.

(מסכת חולין, דרך חיים, ד)

ויזהר כל אדם שיקשור הכנסת הלילה עם שקיעת החמה בלימוד התורה. וכן כתב הזוהר (מ"ג דף קע"ז ע"ב, ועוד), בענין אשמורת הבוקר שיקשר לילה היוצא וגם יום הנכנס בתורה. וטעם אחד לשניהם בשוה, כי ראוי ונכון לקשר ולייחד מדת יום במדת לילה ומדת לילה ביום. וזהו סוד 'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד' (נחמ"ב ט, ט), והבין.

(מסכת חולין, דרך חיים, טו)

בשניעור יטול ידיו מיד

ג. והחולץ ארבע אמות בידים טמאות (ד) חייב מיתה לשמים, לפי שמביא אל אחר בידיו, ועליו הכתוב אומר (איז"ב, ו) 'ישליו אוהלים לשודדים ובטוחות למרגיזי אל לאשר הביא אלוה בידו'. מי הם 'מרגיזי אל', אותם המביאים אל אחר

דעת ה"ה

ג) לקשר הכנסת לילה. הובא במג"א סק"א, ובבאה"ט ומ"ב ס"ק ב. אמנם לשון רבינו הוא לקשר בעבודת הש"ת בדבר מצוה או עסק התורה. וכן לשונו להלן בלימוד התורה. ולשון המג"א הוא בתורה או בתפלה, ובפמ"ג א"א שם כתב רק בתחנונים.

ד) חייב מיתה. בבאה"ט ס"ק ב הביא כן מתולעת יעקב בשם הזוהר. ובשע"ת ס"ק ב הביא שברכי יוסף כתב דבזוהר לפנינו ליתא, אך בזוהר כת"י דף י' איתא. והב"ח בסי' ד' הקשה מדוע לא הביא הב"י דברי הזוהר, ות"י דכיון דרובא איתן יכולין ליזהר בזה ומוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין לכן לא הביאו. עוד כתב השע"ת אם אירע שהמים רחוקים נהגו קצת מבעלי הנפש שהולכים פחות פחות מד' אמות, ולא נהירא דעדיף שילכו במרוצה, ובשעת הדחק יש לסמוך דכולא ביתא כד' אמות. והביא כ"ז במ"ב ס"ק ב עיי"ש.

בידיהם. ולפיכך יתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו, ויתרחק מצד הטומאה כדי שישירה עליו צד הקדושה והטהרה.

וזה לשון סדר היום (נכונת נטילת ידים שחרית), ובעל נפש צריך לזהר הרבה מאד שלא ילך ד' אמות בידיים מזוהמות מזוהמת נחש אשר שרה עליהם בלילה, הנותן כח לטומאה לשלוט עליו, ועל זה נאמר (מהלל פא, י) 'לא יהיה בך אל זר'. והענין הוא כאשר כתבנו, כי אין ראוי ליתן לו כח ושולטנות אפילו רגע אחד, משום 'ולא ידבק' וגו' (דברים יג, יח). עכ"ל (סדר היום). ונראה בעיני, מיד כשנעור ואינו רוצה לישן, אף שעדיין אינו עומד ממטתו, רק (ה) נשאר מושכב, יטול ידי, כדי שילך ממנו רוח הטומאה, מאחר שהזוהר הנשמה הקדושה אליו, לא יתן מקום לטומאה. וכן מצאתי שמשמע קצת כן בזוהר בראשית (מ"א דף י" ע"ג), שצריך ליטול מיד כשניער, אף על פי שאין רצונו לקום עדיין. [אבל אסור להיות ער על מטתו ושוכב, אלא אם כן יהרהר בדברי תורה, וכבר כתבתי, שמהרהר בדברי תורה, אין צריך לברך].

(מסכת חולין, דרך חיים, כד)

לעמוד בחצות הלילה

ד. וצריך האדם ^א לעמוד בחצות לילה, כדאמרינן בפרק קמא דברכות (ז טז), אמר ר' אחא, הכי אמר דוד, מעולם לא עבר עלי חצות לילה בשינה וכו'. ואחר שיקיץ משנתו ^א ישבח ויודה לקדוש ברוך הוא שהקיץ משנתו לחיים. ובעל ראשית חכמה בשער הקדושה (פ"ו, מאמ' מ"ו ואילן), האריך בחיוב המוטל עלינו לקום בחצות הלילה על פי הזוהר (מ"ג דף כ"ג ע"ג, וי"צ ע"ג). וכבר האריכו בשבח עמידת חצות לילה בזוהר פרשת נח (מ"א דף ע"ג ע"ב), ובפרשת לך לך (מ"א דף ע"ז ע"ב, נ"ג ע"ב), ופרשת

דעת ה"ה

(ה) **נשאר מושכב.** הובא בבאה"ט ס"ק ב, ובשו"ע הרב ס"ז, ובמ"ב סק"ב. אך בשו"ע הרב כתב כן לכל מדקדק במעשיו. ומדברי רבינו משמע שאם מהרהר בדברי תורה מותר לישאר מושכב. אמנם בא"ר סק"א הביא כתבו אחרונים בשם הזוהר אל יאמר אדם הנני שוכב במטתי ואלמוד, אלא צריך לעמוד וילבוש המלבושים משום הכון וכו'.

(ו) **לעמוד בחצות הלילה.** בשו"ע ס"ב כתוב המשכים וכו' שהן בשליש הלילה ולסוף שני שלישי הלילה ולסוף הלילה וכו', ולא הוזכר כלל חצות לילה. אך במג"א סק"ד ובמ"ב סק"ט הביאו מהמקובלים שהאריכו מאד במעלת קימת חצות וכו'. ובא"ר סק"א הביא מרבינו ועוד בגודל מעלת קימת חצות.

ועיי"ש במג"א שבחצות יתפלל על כנסת ישראל ועל בניה, ובסוף הלילה יבקש צרכיו. ובמ"ב שקודם חצות מעט יתאונן על החורבן עיי"ש. ועיין בהמשך לשון רבינו בקומו קודם חצות לילה. אמנם בשער הכוונות (ענין שינוי התפלות דף ס' ט"ב) כתב אין ראוי לומר שום קינה וכו' על חורבן הבית רק אחר חצות. וע"ע בסידור הרב מלאדי בהערה לתיקון חצות שכתב הגם שהזמן המובחר בחצות האמיתי דוקא, אעפ"כ אין זה לעכב אלא תחילת זמנה וכו' שהן שתי שעות לפני חצות.

(ז) **ישבח ויודה.** בבאה"ט סק"ה ובשו"ע הרב ס"ה ומ"ב סק"ח הביאו מסדר היום טוב לומר תיכף בקומו מודה אני. ושו"ע הרב מהדו"ת ס"ו כתב מיד בהקיצו משנתו יאמר מודה אני בעודו שוכב או יושב עיי"ש.

תולדות (מ"א דף קל"ו ע"א וז'), ופרשת ויחי (מ"א דף ל"א ע"א, רמ"ז ע"ז), ופרשת בשלח (מ"ג דף מ"ו ע"א, נ"ו ע"א), ופרשת תרומה (מ"ג דף קמ"ט ע"א), ופרשת פקודי (מ"ג דף רמ"ו ע"א), ופרשת תזריע (מ"ג דף מ"ט ע"ז), ופרשת אחרי מות (מ"ג דף ס"ט ע"א), ופרשת קדושים (מ"ג דף פ"א ע"א), ועוד בשאר מקומות הוזכר זה, ובתיקונים כמה פעמים (דף ז' ע"א, ועוד) עד אין מספר. ראה כמה גודל מצוה זו, אשרי מי שמקיימה. (מסכת חולין, דרך חיים, כא)

סדר תיקון חצות

ה. וזהו (ח) הסדר שכתבו תלמידי האר"י ז"ל, והוא בספר הכוונות (דושי הלילה, דוש מ"ח דוש א'). בקומו קודם חצות לילה שהוא שעה 'כביכול' במסתרים תבכה נפשי, יקום ויתעורר משנתו וירחץ ידיו ופניו וישב לפני המזוזה לארץ, ולא יהיה אפילו נר אחד אלא באפילה, ויכסה ראשו כמו אבל וחפוי ראש, ויתחיל לומר, 'על נהרות בבל' (מהלס קל"א), ויכוין על חורבן הבית. 'מזמור לאסף' (מהלס עט"א), יכוין על הריגת הצדיקים. 'זכור ה' (א"כס ה' א'), (הערלה במקום המילה, ויכוין י"י מה היה לנו, ראשי תיבות, מילה. ויאמר, 'נפלה עטרת ראשינו' (א"כס ה' טו), ויכוין נפלה נפל ה', נפל עטרת ראשינו, ראשי תיבות, נער, שהוא 'מטטרון' שנקרא נער. על זה היה דוה לבנו, אותיות דוה הם אותיות 'הוד', שנהפך ונעשה 'דוה', כל היום דוה. 'על אלה', מי הם אלה ו' קצוות, ויאמר קינה 'על היכלי' וכו', ואחר כך פסוקי דישעיה 'הבט משמים וראה וגו', כי אתה אבינו' וגו' (ישעיה סג, טו טז) עד, 'נדרשתי' וגו' (ישעיה סה, א). ואחר כך פסוקי דנחמה, 'על חומותיך וגו' (ישעיה סג, ו) עד, 'עברו בשערים' וגו' (ישעיה סג, י). 'אלהים אל דמי לך' וגו' (מהלס פג, ז). 'אתה תקום תרחם ציון' וגו' (מהלס קג, יד), 'כי רצו עבדיך' וגו' (מהלס קג, טו). 'בונה ירושלים ה' וגו' (מהלס קמו, ז). 'כאיל תערוג' וגו' (מהלס מג, ז). 'שפטני אלהים' וגו' (מהלס טו, א). 'לה' הארץ' וגו' (מהלס נד, א). 'יענך ה' ביום צרה' וגו' (מהלס כ, ז). 'אלהים יחננו' וגו' (מהלס סו, ז). 'אודה ה' בכל לבבי' וגו' (מהלס קיא, א). ויכוין, כל"ך סעפ"ה יאפוצ"ה, שהם, מנצפ"ך ידו"ד אהי"ה. (מסכת חולין, דרך חיים, עד)

ו. ומיד כשיאיר היום ילך במרוצה לבית הכנסת להיות מעשרה הראשונים, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (נניח מו ז'). וענין סדר התפלה יתבאר לקמן אי"ה בבית התפלה (מסכת תמיד). ומיד כשיוצא מבית הכנסת, ילך לבית המדרש ללמוד תורה (נניח סד א'), לקיים 'ילכו מחיל אל חיל' (מהלס פד, ח). (מסכת חולין, דרך חיים, עה)

דעת ה"ה

(ח) הסדר שכתבו תלמידי האר"י. ראה בדברי רבינו דרך חיים אות עג שהקדים לזה תפלת התעוררות על החורבן.

(ט) הערלה במקום המילה. ראה בשער הכוונות שם פירושו, שבמקום המילה נכנסה הערלה הנקראת חרפה וכו', וזה זכור ה' מה היה לנו, בתחילה המילה והקדושה, ואח"כ הביטה וראה את חרפתנו עתה ששלטה הערלה בעולם.

פרשיות קודם התפילה

ז. ושוב לומר בתחלה גם כן פרשת העקידה ופרשת המן ועשרת הדברות ושאר פסוקים דרחמי ותחנונים ובקשות ואחר כך ילמוד. וכתב הבית יוסף בטור אורח חיים סימן א', וזה לשונו, וטוב לאומרים (רצה לומר, עשרת הדברות), שעל ידי כן יזכור מעמד הר סיני בכל יום ותתחזק אמונתו בזה. ופרשת העקידה, כדי לזכור זכות אבות לפני הקב"ה, וגם להכניע יצרו לעבודת השם יתברך כמו שמסר יצחק נפשו. ופרשת המן, כדי שיאמין שכל מזונותיו באין לו בהשגחה, עכ"ל. ^(א) וטוב לכון בכל זה בשעת קריאת כל פרשה ופרשה.

תפלה על החורבן והגלות

ח. ושוב להתפלל גם כן קודם אור הבוקר על החורבן ועל הגלות, כמו שכתב הרא"ש ז"ל (ברכות פ"א ס' ז') והביאו הטור בסימן א', זה לשונו, וראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג באותה שעה ולשפוך תחנונים על חורבן בית המקדש וכו', עכ"ל עמק ברכה.

על כן נוהגין לומר ^(א) מזמור על נהרות בבל כו' (מלכים קל) קודם ברכת המזון. ובפרט כי בשולחן במקום המזבח, אבל בעוונותינו הרבים לא יש המזבח בעצמו, יזכור אוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם, וגלות שלחן מכח לנח"ש שגרמה, כמו שאיתא בזוהר איכה, ואיכה אשית וגו', ראשי תיבות איכה ישבה בדד העיר, ובשבת וביו"ט אומרים מזמור בשוב ה' את שיבת ציון וגו' (מלכים קטו). (שער האותיות קדושת האכילה פח)

פרשת היום

ט. וזה לשון אבא מורי זלה"ה בספר עמק ברכה (סדר הקצנות, סימן י"ח), וכשיגיע לפרשת התמיד, בתחלה יקרא בפרשת בראשית בכל יום (כל) פרשת היום, ויום שלאחריו גם כן, כגון ביום ראשון, יקרא (נלאשית א, ב) בתחלת 'בראשית' וגו', וגם פרשת 'ויאמר אלהים יהי רקיע וגו', עד 'ויהי ערב ויהי בוקר יום שני'. ועל דרך זה יקרא כל ששת ימי המעשה, בפרשה השייכת ליומו ופרשה השייכת ביום מחר, עד ביום ששי יקרא 'ויאמר אלהים תוצא הארץ וגו', וגם 'ויכלו השמים וגו', עד 'אשר ברא

דעת ה"ה

(י) וטוב לכון. במג"א סק"ז הביא בשם הבח"י פר' צו שאין די באמירה בלבד אלא בביאור הפרשה וכיר נפלאותיו, וע"ע במ"ב ס"ק יג. ועיין בשער הכוונות (ענין ברכת השחר דף א') שכתב הייתי נוהג לומר בכל בוקר וכו' פרשת המן ועשרת הדברות וכו"ב בפרשיות אחרות, ומנעני מורי ז"ל שלא לאומרים, ובפרט בעשרת הדברות הזכיר לי טעמו של דבר וכו' עיי"ש. ובשע"ת ס"ק ט' הביא מהאר"י ז"ל משמע שאין לאומרים אפילו ביחיד, אך אפשר דהקפידא קודם התפילה, אבל לאחר התפילה באמצע קביעות לימודו שפיר דמי.

(יא) מזמור על נהרות. הובא במג"א סק"ה, וסיים ע"ז ואחר כונת הלב הן הן הדברים. והובא במ"ב ס"ק יא. והוסיף בשם הפמ"ג שבכל ימים שאין אומרים תחנון יאמר שיר המעלות.